

УДК 321.3

*О. О. Москаленко**здобувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна***ПОВЕДІНКОВІ МОЖЛИВОСТІ СУБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА, ЩО РЕАЛІЗУЮТЬСЯ ПОЗА ПРАВОВІДНОШЕННЯМ У ЗВ'ЯЗКУ З ВІЛЬНИМ ЛІЦЕНЗУВАННЯМ В АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ**

Бурхливий розвиток Інтернету, проникнення його в усі соціальні сфери не могли не вплинути на правове регулювання суспільних відносин, які традиційно належать до предмета регулювання авторського права. На думку А.І. Савельєва, однією з найбільш значних подій у цій галузі є поява особливого виду ліцензій, зазвичай іменованих вільними ліцензіями, угод, що містять мінімальну кількість обмежень (вільні ліцензії) [1, с. 76].

Варто додати, що світовий досвід застосування інституту вільних ліцензій, по-перше, дає змогу без порушення авторських прав створювати похідні твори, сприяє розвитку аматорської творчості, а розробникам комп'ютерних програм надає можливість використовувати вільне програмне забезпечення (програми з відкритим вихідним кодом) у складі своїх творчих рішень, унаслідок чого знижуються витрати на створення, використання й підтримку таких програм. По-друге, надає широкі можливості для розвитку науково-дослідницької діяльності, оскільки здатне створити правову основу для вільного поширення наукового знання, наприклад, модель «Вікіпедія. Вільна енциклопедія» [2]. По-третє, воно є новим правовим інструментом комерціалізації інтелектуальної власності, особливо у сфері аматорської творчості. Також актуальність цього дослідження зумовлена активізацією законотворчості у сфері авторського права. В останній час законодавець пішов як шляхом посилення правової охорони, у тому числі за допомогою адміністративно-правових заходів впливу, так і в напрямі розширення диспозитивності.

Право на вільне ліцензування є реалізованою у правовому полі можливістю суб'єкта авторського права добровільно обтяжувати себе станом пов'язаності, а його реалізація є юридичним фактом, із яким пов'язується виникнення секундарного права на акцепт для особи, котра заздалегідь не визначена, але виявила бажання використовувати об'єкт авторського права на визначених умовах. З іншого боку, видання правоволодільцем вільної ліцензії є цивільно-правовою формою реалізації правомочностей автора на твір.

Цивільне й авторське законодавство в Україні не передбачає такої можливості. Більше того, ч. 3 ст. 269 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України [3] прямо забороняє передачу або відмову від особистого немайнового права, у тому числі особистого немайнового права автора. Така нормативна позиція в умовах сучасного електронного розвитку

вже не відповідає потребам суспільства. Вирішенню саме цього розриву й буде присвячена стаття (що й становить мету статті). Також варто відзначити, що стаття виконана відповідно до наукового вивчення процедури інтеграції України та Європейського Союзу згідно з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 16 вересня 2014 р. [4]. Більше того, відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 роки [5], що затверджені Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14-10 (зі змінами, внесеними Постановою Загальних зборів від 5 березня 2012 р. № 4-12), до пріоритетних напрямів правових досліджень у межах правового регулювання інноваційного розвитку України входять проблеми реалізації та захисту прав інтелектуальної власності в умовах сучасного технологічного розвитку, а також уніфікація приватного права Європи й тенденції розвитку цивільного законодавства в контексті Євроінтеграції.

Аналізуючи останні дослідження та публікації із цієї теми й виділяючи не вирішені раніше частини загальної проблеми, можемо відзначити, що в цивілістиці дореволюційного та радянського періодів проблема ліцензування, зокрема вільного ліцензування, використання творів самостійно не вивчалася. Сьогодні ця проблема продовжує залишатися для вітчизняної юриспруденції новою, малодослідженою. Існує всього кілька опублікованих статей на цю тему, авторами яких є О.С. Войніканіс [6], А.І. Савельєв [7], С.О. Серeda [8], В.О. Слищенков [9] і А.С. Левін [9]. Крім того, питання використання вільних ліцензій були частково порушені в дисертації М.Ф. Радайкіна [10]. Деякі питання вільного використання об'єктів авторського права, в тому числі в Інтернеті, були предметом наукового розгляду, наприклад, у монографії С.А. Бабкіна [11], дисертації Б.Є. Семенюти [12], а також у низці наукових статей, але вони майже не торкалися проблем вільного ліцензування в авторському праві. Отже, варто констатувати низьку ступінь наукової розробленості піднятої теми, у зв'язку з чим у статті зроблена спроба її вивчення.

Відповідь на питання про те, що є об'єктом поведінкових можливостей у юридичній науці, є неоднозначною. Навряд чи можна погодитися з тим, що це сам матеріалізований результат інтелектуальної, творчої діяльності. Такий висновок

основується на нематеріальній природі об'єктів авторського права. Такий погляд є класичним. Так, Е.П. Гаврилов писав, що твір – це результат творчої діяльності автора, його творчого мислення, продукт людського мозку, але мозок людини може виробляти лише нематеріальні об'єкти. У цьому зв'язку доцільно підкреслити, що твір охороняється авторським правом саме як нематеріальний об'єкт [13, с. 10]. О.Л. Маковський із посиланням на думку І.А. Грінгольд відзначив, щоб стати товаром, об'єкт виключного права має бути недоступним поза актом обміну тому, хто має потребу в ньому як у споживчій вартості. За своєю природою, будучи якимось повідомленим людям, він фізично виходить із-під контролю (влади) праволодильця, а подальше його привласнення споживачами, якщо в ці відносини не втрутиться право, відбувається вільно [14, с. 291].

Проблему оборотоздатності нематеріального твору законодавець методологічно намагається вирішити за допомогою створення відповідного правового режиму, який забезпечується цілим набором авторських та інших суб'єктивних цивільних прав на твір. Вивчаючи проблему оборотоздатності майнових прав інтелектуальної власності, О.О. Трофименко дійшла висновку та запропонувала виділяти перелік об'єктів прав інтелектуальної власності й окремих майнових прав, які не можуть бути предметом застави за ознакою їхньої оборотоздатності: а) право на отримання патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок, оскільки предметом застави можуть лише майнові права, що впливають із закону й посвідчуються патентом; б) комерційне (фірмове) найменування, крім випадку застави підприємства як цілісного майнового комплексу з включенням у нього зазначеного об'єкта; в) право реєстрації та отримання свідоцтва на топографію інтегральної мікросхеми, оскільки предметом застави може виступати майнові права, що впливають із закону й посвідчуються свідоцтвом; г) комерційні таємниці, оскільки модель їх правової охорони ґрунтується на невідомості відомостей, що становлять комерційну таємницю, тому передання заставлених прав на комерційну таємницю суперечить сутності цього інституту; д) раціоналізаторська пропозиція, що визнана юридичною особою, за винятком застави підприємства як цілісного майнового комплексу з включенням до складу застави майнових прав на використання цього об'єкта; е) право отримання патенту на сорти рослин і породи тварин; ж) географічне зазначення безмайнового комплексу, яке може виготовляти товар у тій же адміністративно-територіальній місцевості і з тим самими властивостями товару [15, с. 4]. Для визначення оборотоздатності творів як об'єктів авторського права звернемося до їх аналізу, з метою визначення, які з них можуть виступити об'єктом. Відповідно до ст. ст. 14, 15 Закону України «Про

авторське право і суміжні права» [16], ст. ст. 423, 424, 438, 440 ЦК України, система суб'єктивних авторських прав на твори включає таке: (1) *виключне право* на твір; (2) право авторства; (3) право автора на ім'я; (4) право на недоторканність (цілісність) твору; (5) право на оприлюднення твору; (6) право на винагороду за використання службового твору; (7) право на відкликання; (8) право слідування; (9) право доступу до творів образотворчого мистецтва; (10) інші права у випадках, передбачених законом. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» виключне право – це майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право й (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права й (або) суміжних прав лише нею та на видачу лише цією особою дозволу чи заборони їх використання іншим особам у межах строку, встановленого законом.

У силу традиції система авторських прав складається з груп майнових і особистих немайнових прав на твір. При цьому закон в якості майнового права називає виключне право, інші перераховані вище права, очевидно, належать до категорії особистих немайнових прав (хоча з приводу права слідування виникають обґрунтовані заперечення). При цьому поняття «виключні права» має відмінний зміст, це не просто вживання поняття «виключне право» у множині. За змістом ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права», до групи виключних прав належать такі: 1) виключне право на використання твору¹; 2) виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами². Разом із тим законом не встановлений характер права на винагороду, права слідування. Він їх лише перелічує й розкриває зміст.

Варто спеціально оговорити, що в рамках цієї системи цивільних прав виключне авторське право відіграє особливу роль. Воно виникає одночасно з іншими авторськими правами в момент створення відповідного об'єкта авторського права в об'єктивній формі (ст. ст. 8, 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Саме надання об'єктивної форми твору і є створенням твору як юридичним фактом (правомірною дією), з яким пов'язується виникнення авторських прав. Ця категорія була предметом розгляду дореволюційних юристів. Так, Г.Ф. Шершеневича писав, що оскільки ці права забезпечують суб'єктам їх виключну можливість здійснення деяких дій, заборонених іншим, то вони можуть бути названі виключними правами [17]. При цьому Г.Ф. Шершеневич розглядав право на результати інтелектуальної діяльності як самостійний порядок із правом власності різновид абсолютних прав. Цієї ж точки дотримувався В.А. Дозорцев [18]. Аналіз

цих прав показує, що вони захищають не проти певних осіб, а проти всіх, і за цим абсолютним моментом вони ближче стоять до речових прав. Водночас вони відрізняються від них за нематеріальністю об'єкта: право художника на написану ним картину не те саме, що право власника, який купив її [17]. О.Л. Маковський, розвиваючи думку Г.Ф. Шершеневича, зазначає, що право є виключним, оскільки воно шляхом прямої заборони в законі усуває інших осіб від можливості використовувати ці інтелектуальні продукти, тобто виключає для всіх інших таку можливість [14, с. 286]. Раніше цю позицію висловлював А.А. Піленко [19, с. 128–129]. Р.О. Мерзлікіна вважає, що виключне право – це абсолютне право, яке набувається певною особою – творцем результату інтелектуальної діяльності або уповноваженим ним особою (особами) – в силу закону та з підстав, передбачених законом [20, с. 168]. Це різновид легальної монополії, наданої державою правоволодільцю в певному обсязі на певний термін і на певній території, в рамках якої правоволоділець реалізує своє право на використання твору, а також на заборону або дозвіл третім особам такого використання. Така легальна монополія обмежена в часі.

До теперішнього часу дискусійним залишається питання про зміст виключного права як права суб'єктивного. Прихильниками пропрієтарної теорії (О.А. Підпригора [22], О.О. Підпригора [23], О.І. Харитонova [24]) зміст виключного права розглядається за аналогією з правом власності, що включає три класичних правомочності правоволодільця: володіння, користування й розпорядження. Їхні опоненти (О.В. Кохановська [24], В.А. Дозорцев [25], В.О. Калятин [26], В.І. Жуков [27], С.Ю. Бурлаков [28; 29]) стверджують, що спроби встановити за аналогією з правом власності наявність (або відсутність) традиційної тріади правомочностей ускладнюються як безтілесністю виключного права, так і нематеріальністю (безтілесністю) його об'єкта. Тому дослідники пропонують різні підходи до розуміння і змісту виключного права.

Так, О.П. Сергеев справедливо критикував підхід, згідно з яким пропонувалося виділяти

позитивний (*право на власні дії*) і негативний (*право забороняти чужі дії*) зміст, оскільки право на власні активні дії і право вимагати певної поведінки від інших осіб є складовими елементами будь-якого суб'єктивного права [30, с. 195]. Р.О. Мерзлікіна критикує підхід законодавця та зазначає, що в силу закону виключне право складається з таких правочинів, як використовувати, дозволяти використовувати, забороняти використовувати нематеріальний об'єкт і розпоряджатися виключним правом. Видається, що дозволяти й забороняти використовувати – це не правомочності правоволодільця, так як дозволяти й забороняти використовувати – це не правомочності власника. Як правоволоділець, так і власник здійснюють правомочності – певні дії позитивного характеру за своєю волею та у власному інтересі [20, с. 154–155].

Отже, нині аналіз змісту виключного права за аналогією з правом власності з позицій класичної тріади правомочностей не має альтернативи. Крім того, як зазначає М.О. Мірошникова, єдність економічної функції (відокремлення об'єкта для можливості подальшої його участі в обороті) дає змогу конструювати виключне авторське право за образом і подобою права власності [31, с. 42–43]. Спробуємо розглянути зазначені правомочності з урахуванням необхідних припущень.

Аналіз правомочності користування (використання). Що стосується правомочності користування, то вона, якщо розуміти її в широкому сенсі як можливість уповноваженого суб'єкта отримувати корисні властивості з належного йому об'єкта права, справедлива для будь-якого об'єкта цивільних прав, у тому числі й для тих, що мають нематеріальну природу. Саме завдяки використанню того чи іншого соціального блага, що охороняється правом, людина задовольняє свої фізіологічні та духовні потреби. В.А. Дозорцев запропонував щодо прав на результати інтелектуальної діяльності іменувати цю правомочність *використанням* через різницю в змісті з речово-правовою категорією. Він писав, що матеріальний об'єкт може використовуватись у зв'язку зі своєю обмеженістю в просторі в той чи інший момент лише однією особою або в уся-

¹ Виключне право на використання твору автором (чи іншою особою, яка має авторське право) дозволяє йому використовувати твір у будь-якій формі й будь-яким способом (ч. 2 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

² Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти: 1) відтворення творів; 2) публічне виконання й публічне сповіщення творів; 3) публічну демонстрацію й публічний показ; 4) будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення; 5) переклади творів; 6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів; 7) включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо; 8) розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи в прокат і шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору; 9) подання своїх творів до загального відома публіки так, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця й у будь-який час за їхнім власним вибором; 10) здавання в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, відчуження іншим способом оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеогамі або у формі, яку зчитує комп'ютер; 11) імпорт примірників творів (ч. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

кому разі обмеженим колом осіб. Нематеріальний об'єкт може бути використаний одночасно необмеженим колом осіб, і вже тому правомочність користування потрібно відрізнити від правомочності використання [25, с. 114–115].

Крім того, розрізняються за змістом використання виключного права і результату інтелектуальної, творчої діяльності, що становить його об'єкт. Використання виключного права як права майнового, крім іншого, припускає можливість отримання доходів.

Що ж стосується використання об'єкта виключного авторського права, то перелік способів використання закріплений у ч. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право та суміжні права», ст. ст. 426, 441 ЦК України. Д.І. Мейер зазначав, що позитивно визначити сферу права немає можливості: для цього потрібно визначити всі права, які належать особі; але кожне право може бути поділено до нескінченності, так що доводиться розраховувати всі дії, які може здійснити особа, що, вочевидь, неможливо [32].

Одночасно виникає питання: як можна користуватися правом на об'єкт і не користуватися самим об'єктом? Отримувати які б то не було корисні властивості з права неможливо, оскільки воно ними просто не володіє. Користування правом у відриві від його об'єкта позбавлене змісту. Оскільки розділити їх неможливо, то варто визнати, що під час використання виключного авторського права в усіх випадках відбувається використання і його об'єкта, чи то під час відтворення, перекладу, передачі в ефір, по кабелю тощо.

Аналіз правомочності володіння. Що стосується виключного права, то воно, з одного боку, будучи майновим правом, визнається ст. ст. 177, 190 ЦК України різновидом майна, з іншого – не є річчю³. Незважаючи на безтілесність об'єктів виключного права, як утім будь-якого іншого майнового права, не викликає сумніву наявність у його володільця правомочності, що надає можливість фактичного панування над цим правом. В іншому випадку, майнове право втратить здатність до відокремлення за конкретним володільцем (ст. 178 ЦК України), а отже, споживчу цінність (мінову вартість) і перейде до категорії нематеріальних благ, тобто стане своєю протилежністю.

Набагато складніше це питання вирішується щодо об'єкта виключного права – нематеріального результату інтелектуальної, творчої діяльності. В.А. Дозорцев наполягав на тому, що виключне право не включає й не може включати в себе право володіння, яке завжди має своїм об'єктом матеріальну річ, його немає зовсім [18, с. 114]. Ще Г.В.Ф. Гегель у «Філософії права» писав про

те, що чи знаходиться художник, учений у юридичному володінні своїм мистецтвом, своєю наукою, своєю здатністю читати проповіді, обідню, тобто чи становлять подібні предмети речі. Важко назвати подібне вміння знання, здібності тощо речами, оскільки, з одного боку, про такого роду володіння ведуться переговори й укладаються договори, з іншого – це володіння є щось внутрішнє, духовне, розум може опинитися в сумніві з приводу їх юридичної кваліфікації, бо він виходить із протилежності: або річ, або не річ [33, с. 100–101]. Інтелектуальна власність, за Г.В.Ф. Гегелем, є внутрішня власність духу [33, с. 102].

Природа абсолютного правовідношення зумовлює необхідність третьої правомочності виключного права – правомочність володіння, адже це можливість панування, що виключає вплив третіх осіб, право припиняти несанкціонований доступ до об'єкта, підтримувати межу особистої влади відносно об'єкта. Як пише Р.О. Мерзлікіна, утримання від неправомірних дій впливає з абсолютності виключного права. Володіння, як відомо, належить до матеріальних об'єктів, але й користування, і розпорядження – теж тільки до них. Якщо для користування законодавець визнав можливим знайти аналог у вигляді використання (що, по суті, більше символ, ніж реальне явище, оскільки означає ту ж міру поведінки, лише щодо особливих об'єктів), то чому для юридичної характеристики володіння нематеріальним (нетілесним) об'єктом нам не можна скористатися правомочністю володіння або іншим терміном? [20, с. 168].

Під час визначення розуміння володіння варто виходити з висловленої Г.В.Ф. Гегелем ідеї про те, що так як набувач продукту володіє повнотою споживання й цінності примірника як одиничного, то він повний і вільний власник його як одиничного, хоча автор твору або винахідник технічного пристрою й залишається власником загального способу розмноження такого роду продуктів і речей; цей загальний спосіб безпосередньо не відчужує та може зберегти його як прояв самого себе [33, с. 127].

Судження дослідників, які визнають виключне право правом абсолютним (або послабленим абсолютним) і одночасно доводять відсутність правомочності володіння (О.Л. Маковський [14, с. 291], Е.П. Гаврилов [34], В.А. Дозорцев [35, с. 16], В.І. Жуков [36, с. 14], С.Ю. Бурлаков [37, с. 583], О.В. Кохановська [38] тощо), у кінцевому підсумку схильні до ризику логіки замкнутого кола⁴. На підтвердження цієї тези варто навести думку Імануїла Канта, який у своєму творі «Метафізика нравів» писав, що суб'єктивною умовою можливості користування взагалі є

³ Уважаємо недоречною й помилковою формулу, що наведена в ч. 2 ст. 190 ЦК України: майнові права є неспоживною річчю. Майнові права визнаються речовими правами. Оскільки права та речі – різні об'єкти цивільних прав, правові режими їхні різні.

володіння, оскільки має у правовому відношенні (*meumuris*): це те, з чим я пов'язаний так, що якби хтось інший користувався ним без моєї згоди, то це завдало б мені збиток [39, с. 155].

Отже, саме правомочність володіння детермінує правову охорону того чи іншого об'єкта за конкретним суб'єктом і є передумовою не лише для існування всіх інших правочинів, а й правової охорони цього соціального блага взагалі. Все це означає, що і правомочність володіння (володіння), і правомочність користування (використання) у широкому сенсі можуть застосовуватись як до виключного права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, так і до об'єктів цього виключного права, тобто самих результатів інтелектуальної діяльності. Склад правомочностей правоволодільця щодо майнових прав і нематеріальних благ, отже, відрізняється наявністю (або відсутністю) правомочності розпорядження, а також змістом розглянутих правомочностей унаслідок неможливості застосування речово-правових конструкцій до нематеріальних (нетілесних) результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Аналіз правомочності розпорядження. Як справедливо зазначив Е.П. Гаврилов, право використання виникає щодо будь-яких об'єктів, що охороняються, а право розпорядження виникає, якщо інше не передбачено законом. Отже, цивільне законодавство може передбачити, що стосовно деяких охоронюваних об'єктів виникає лише право користування, а право розпорядження не виникає зовсім або діє лише частково [34].

Загальне правило про можливість розпорядження виключним правом на результати інтелектуальної діяльності передбачено ч. ч. 3, 4 ст. 426, ст. 427 ЦК України й іншими нормами щодо конкретних видів об'єктів права інтелектуальної власності. При цьому В.А. Дозорцев справедливо зазначає особливості змісту правомочності розпорядження, яке має дозволяти передачу об'єкта для використання не лише одній особі (передачу права), а й надання права використання одночасно кільком особам (видачу дозволу на використання – ліцензії) [18, с. 115].

Що стосується результатів інтелектуальної діяльності, то з урахуванням їхньої нематеріальної природи й на підставі ч. 4 ст. 423 ЦК України, що встановлює принцип невідчужуваності та необоротоздатності особистих немайнових прав інтелектуальної власності, виключається розпорядження ними⁵. Незважаючи на це, у літературі

з'являються заклики до відмови від безумовного застосування принципу невідчужуваності особистих немайнових прав, що є реакцією на зростання майнового значення нематеріальних благ, які традиційно вважалися особистими немайними, і, відповідно, на їх залучення в майновий оборот [40, с. 57].

В.А. Дозорцев вважає, що до змісту виключного права входить дві правомочності – використання та розпорядження [18, с. 128], при цьому об'єктом використання є сам результат творчої діяльності, а об'єктом розпорядження – право на нього, право його використання [18, с. 128]. Із ним погоджується Е.П. Гаврилов, зазначаючи, що право використання належить до охоронюваного об'єкта, а право розпорядження – до виключного права на об'єкт, що охороняється [34]. Якщо припустити, що виключне право – об'єкт правомочності розпорядження, то останнє з погляду формальної логіки не може входити до складу цього права, воно йому протистоїть. Це пов'язано з тим, що результат інтелектуальної діяльності (як нематеріальне благо) і виключне право на нього (як майнове право) є двома самостійними об'єктами цивільних прав, при цьому перший не може бути предметом майнового обороту. Тоді або варто допустити існування, крім виключного права на твори (яке включає правомочності володіння й використання), якоїсь юридичної конструкції надвиключного права – права на виключне право, або списати це логічну суперечність на методологічний недолік теорії виключних прав, яка намагається перенести речово-правові категорії на нематеріальні об'єкти.

Видається, що виключне право (як право володіння й використання твором) і право розпорядження є самостійними правами. У зв'язку з цим погодимося з позицією тих дослідників, які в різний час обґрунтовували цю тезу. В.С. Вітко зазначав, що надана правоволодільцю можливість розпорядження виключним правом є самостійним правом і не входить до змісту виключного права [41, с. 201]. В.С. Вітко посилається в обґрунтування цієї тези на думку О.О. Піленко, який зазначав, що можливість розпорядження правом із патенту не входить до змісту цього права, а існує самостійно, оскільки, як зазначав останній, можливість змін в особі носія прав не може впливати на межі тих правочинів, які належать цьому суб'єктові в кожен цей момент [19, с. 509]. Цієї позиції дотримуються й інші автори. В.А. Белов, відзначаючи,

⁴ Поясненням антиномії, що виникає, може слугувати та обставина, що володіння традиційно вважається речовою категорією, а відповідне йому суб'єктивне право – речовим. Зрозуміло, що до нематеріальних благ ці категорії абсолютно не застосовні. Володіння, про яке може йти мова в останньому випадку, позбавлене можливості фактичного фізичного панування. Звідси прагнення знайти термін, що виражає сутність фактичного панування в ідеальній дійсності специфічним терміном, яким, наприклад, може вважатися «володіння» – монопольне панування над нематеріальним благом.

⁵ Особисті немайнові права інтелектуальної власності не можуть відчужуватися (передаватися), за винятками, встановленими законом (ч. 4 ст. 423 ЦК України).

що, замість терміна «розпорядження річчю», правильно вживати інший термін – «розпорядження правом на річ». Дослідник підсумовує, що це означає, що правомочність розпорядження ніколи не входить і не може входити до складу жодного суб'єктивного права: така правомочність може бути лише елементом правоздатності [42, с. 22]. О.О. Моргунова, виходячи з того, що розпорядження стосується не твору, а права його використання, доходить висновку, що право на використання та право розпорядження цим правом є самостійними правами [43, с. 12].

Уважаємо, що аналіз структури правомочностей, які входять до виключного права, дає змогу висунути тезу про те, що таким об'єктом є правомочності володіння й використання нематеріального (нетілесного) об'єкта авторського права тими чи іншими законними способами. Якщо проводити аналогію з правами на речі, то напрошується паралель із договором оренди. Під час надання речі у володіння й користування орендарю власник не втрачає свого тотального права панування над річчю. Те ж саме відбувається з виключним правом при надання права використання твору певними способами. Цю позицію підтверджує позиція французького законодавця, який розглядає ліцензійний договір як різновиду договору оренди.

Розпорядження ж як правомочність у контексті вільного ліцензування реалізується шляхом використання уповноваженим суб'єктом можливості добровільно обтяжити себе станом пов'язаності внаслідок надання заздалегідь невизначеному колу осіб права на акцент вільної ліцензії, що є публічною офертою. Іншими словами, правомочність розпорядження є не об'єктом правового впливу, а його засіб і в цьому зв'язку може бути захищений до іншого елемента (якщо розглядати структуру поведінкової можливості за аналогією з правовідносинами) – змісту. У цьому контексті саме правомочність розпорядження може розглядатися як можливість задовольнити інтерес суб'єкта власними діями, як прояв автономії волі і свободи вступати в договірне правовідношення, тобто засіб забезпечення договірної диспозитивності. Такий підхід, на нашу думку, виглядає найбільш обґрунтованим, а також здатний вирішити надзавдання – заповнити методологічні недоліки концепції інтелектуальних прав.

Уповноважений суб'єкт. Оскільки розглянута можливість може бути реалізована власним діями суб'єкта й унаслідок цього існує поза правовідносин, зміни у правовій сфері пасивної сторони відбуваються завдяки рефлекторним правовим ефектам. Отже, значення для дослідження має становище уповноваженого суб'єкта. Уповноважений або активний суб'єкт є суб'єкт, поведінка якого юридично захищена та в якого забезпечена можливість задоволення власного інтересу

[44, с. 204]. Такою особою є правоволоділець. Чинне законодавство про інтелектуальну власність широко використовує цей термін, але не розкриває його. Аналіз чинного законодавства та юридичної літератури залишає враження подвійності підходів до цієї категорії. В основному це поняття зводиться до позначення особи, котра володіє виключним правом, тобто особи, за якою відокремлюється майнове право як об'єкт цивільних прав. У цьому сенсі правоволоділець – це уповноважений суб'єкт в абсолютному правовідношенні. З іншого боку, правоволоділець розглядається як особа, котра розпоряджається цим самим правом тим чи іншим способом шляхом надання права використання відповідного об'єкта авторського права. Тут правоволоділець як сторона договору є учасником відносного правовідношення.

Очевидно, що поняття «правоволоділець» наповнюється різним змістом залежно від контексту й набуває цінності у зв'язку з протиставленням його в якості уповноваженого якійсь зобов'язаній особі. Як зазначав В.А. Дозорцев, статус правоволодільца визначається двома основними моментами – підставами виникнення права і його змістом [45, с. 279]. У зв'язку з цим поняття правоволодільца не може обмежуватися лише його абсолютно-правовим тлумаченням. У контексті ж ліцензування використання об'єктів авторського права варто визнати обґрунтованою позицію І.А. Близнаця і К.Б. Леонтьєва, які вважають, що під правоволодільцем розуміється володілець виключних авторських прав на відповідні способи використання твору [46, с. 31]. Отже, в цьому правовідношенні термін «правоволоділець» є синонімом терміна «уповноважений суб'єкт».

Уповноваженим суб'єктом (правоволодільцем) може виступати автор (фізична особа, творчою працею якої створено твір) або співавтор, його правонаступник, особа, котра набула права, необхідні для надання вільної ліцензії на підставі договору, внаслідок трудових відносин із автором і за іншими підставами (похідні правовласники). Крім автора (співавторів), які є фізичними особами, уповноваженими суб'єктами у відносинах цього типу можуть виступати і юридичні особи (похідні правоволодільці – видавці, продюсери тощо) за умови наявності в них достатнього обсягу правомочностей.

Отже, уповноваженим суб'єктом може бути володілець виключного авторського права. З аналізу чинного законодавства випливає, що до суб'єктів, які потенційно можуть у достатньому обсязі володіти правом використання твору можуть бути захищені ліцензіати за умови наявності письмової згоди ліцензіара (ст. ст. 426, 427 ЦК України), що може бути виражено у вигляді відповідної умови договору, у формі іншого письмового документа чи прирівняної до нього форми.

Видається, що така згода може бути дана як у самому ліцензійному договорі без указівки конкретних субліцензіатів, так і окремо – на укладення конкретного субліцензійного договору. При цьому ліцензіар має право обмежити свою згоду можливістю укладання субліцензійних договорів про надання лише окремих способів використання результату інтелектуальної діяльності з числа тих, які були надані ліцензіату.

Оскільки навіть указівки конкретних субліцензіатів не потрібно, то при такому підході напевно чи можна висунути заперечення проти визнання ліцензіатів правомочними суб'єктами у правовідносинах цього типу, проте така можливість ставиться в залежність від двох умов: (1) наявність письмової згоди ліцензіара, (2) надання їм за договором права використання відповідного об'єкта способами, достатніми для вільного ліцензування.

Такий стан створює для володільця виключного права значний правовий ризик незворотної втрати можливості забороняти використання твору відповідно до умов відкритої ліцензії, що входить до складу виключного права завдяки принципу безвідкличності останньої. Так може скластися ситуація істотного порушення законних інтересів володільця виключного права. У зв'язку з цим вважаємо доцільним установлення законодавчої заборони на вільне субліцензування або зарахування повноваження ліцензіата з надання права використання за відкритою ліцензією правомочностей, що вимагає окремої згоди володільця виключного права.

Юридичний зміст правовідносин утворює сукупність взаємних прав та обов'язків суб'єктів щодо об'єкта. Якщо розглядати зміст поведінкових можливостей суб'єкта за аналогією з правовідносинами, то варто сказати, що в одного й того ж суб'єкта – правоволодільця – настають статуси уповноваженості (мається на увазі право на вільне ліцензування використання) і пов'язаності (мається на увазі зв'язаність, що породжується секундарним правом). Ці статуси послідовно змінюють один одного, і ця зміна обумовлюється настанням відповідних юридичних фактів.

Стан уповноваженості породжує виникнення виключного права, тобто момент створення об'єкта авторського права в об'єктивній формі або переходу виключного права до похідного правоволодільця на підставі договору, в порядку універсального правонаступництва, внаслідок звернення стягнення та з інших підстав. Стан пов'язаності виникає у зв'язку з використанням уповноваженим суб'єктом своєї можливості представити право використання об'єкта авторського права за вільною ліцензією шляхом установлення та доведення умов такого використання до заздалегідь невизначеного кола осіб (за принципом

публічної оферти). Стану пов'язаності правоволодільця протистоїть виникнення секундарного права акцепту пасивної сторони. Засобом забезпечення стану пов'язаності є принцип безвідкличності, що виражає заборону на відзив раніше прийнятого рішення (волевиявлення) з вільного ліцензування використання твору.

У ЦК України термін «безвідкличність» уживається неодноразово. У ст. 1095 ЦК України згадується безвідкличний акредитив, під яким розуміється акредитив, який не може бути скасований без згоди одержувача коштів. Ст. ст. 560, 562 ЦК України говорить про безвідкличну за загальним правилом банківську гарантію, якщо інше не зазначено в самій гарантії. Варто розглядати безвідкличність як неможливість відмови від її виконання в односторонньому порядку і, як наслідок, припинення правових відносин, що виникли після її видачі. При цьому допускається можливість указівки в гарантії випадків-підстав для її відкликання. У юридичних періодичних виданнях періодично порушується питання про безвідкличні вклади [50, с. 1, 6].

Видається, категорія безвідкличності, впливаючи з найважливішого принципу зобов'язального права – неприпустимості односторонньої відмови від виконання зобов'язання (ст. 525 ЦК України), є засобом забезпечення стабільності цивільного обороту. Виходячи з викладеного, можна визначити безвідкличність як установлену законом або угодою сторін заборону односторонньої відмови від виконання обтяжень, покладених на себе на користь уповноваженої особи (у тому числі коли їхнє коло заздалегідь не визначено). Однак, як бачимо, для різних правових інститутів безвідкличність наповнюється різним змістом. Вона може ставитися в залежність від певних умов (як у випадку з банківською гарантією або безвідкличною довіреністю) або бути безумовною (як у випадку з офертою або грошовими переказами).

У разі з відкритою ліцензією заборона має безумовний і безповоротний характер, що, на нашу думку, дає змогу розглядати його як випадок втрати правомочності забороняти використання твору третім особам, що входить до складу виключного права. Цей приклад слугує аргументом теорії В.А. Белова, оскільки переводить правову можливість у стан неправда або, точніше, правонездатності. На думку В.А. Белова, правоздатність – це юридичний стан, що характеризується відсутністю деяких елементів (правомочностей) у складі статичної частини правоздатності певної особи або кола осіб. Така особа юридично не вправі (не може, не здатна) здійснювати тих дій, здатності до вчинення яких опинилися з тих чи інших причин поза межами її правоздатності. Подібні дії, що вчинені особою, яка перебуває в стані правонездатності, можуть бути або юридично неможливи-

ми (не визнається правом за юридичним фактом), або юридично незобов'язаними (забороненими правом), як наслідок, визнаються або юридично неефективними (байдужими), або неправомірними. Суб'єкти цивільного права мовби ставляться перед фактом: ось до цього ви здатні, а ось до цього – ні [44, с. 222].

Закон (ст. ст. 11, 422, 437 ЦК України) визнає правові наслідки у вигляді виникнення розглянутої поведінкової можливості за фактом створення твору в об'єктивній формі, а також у зв'язку з переходом виключного права (ст. ст. 427, 443, 1107 ЦК України) до іншого правозодільця. Тобто, закон включає в стан правоздатності, визнаючи правові наслідки за цими юридичними фактами. Ситуація з юридичним фактом, що опосередковує виникнення стану пов'язаності, виглядає інакше. Вимога до письмової форми ліцензійного договору під страхом недійсності останнього (ч. 2 ст. 1077 ЦК України) виключає виникнення стану пов'язаності внаслідок використання можливості з добровільного обтяження себе станом пов'язаності. Дії ж суб'єкта, спрямовані на виникнення стану пов'язаності з потенційним акцептантом, переводяться в категорію правоздатності як юридично неможливі (байдужі для права, такі, що не породжують правових наслідків, здатних задовольнити інтерес суб'єкта, а отже, не визнаються юридичними фактами). Якщо ж акцептант розпочне використання об'єкта авторського права, то його дії можуть розглядатись уже як юридично неналежні (заборонені), оскільки бездоговірне використання розглядається в якості самостійного випадку порушення виключного права. Відповідно до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про авторське право і суміжні права», використання результату інтелектуальної діяльності способом, не передбаченим ліцензійним договором, або після припинення дії такого договору, або іншим чином за межами прав, наданих ліцензіату за договором, тягне відповідальність за порушення виключного права на результат інтелектуальної, творчої діяльності.

Учення про правову форму дає змогу обґрунтувати положення про те, що відкриті (вільні) ліцензії суттєво змінюють уявлення про абсолютно-правову природу виключного права. Як зазначалося вище, вільна ліцензія обтяжує виключне право, але, наприклад, річ, що знаходиться у власності, також може бути обтяжена, наприклад, правом оренди. Якщо провести аналогію з річчю, що обтяжується правом оренди, яке істотно обмежує правомочності власника щодо володіння та користування річчю, і обтяженням виключного права вільною ліцензією, то в першому випадку право власника відновиться в повному обсязі після закінчення терміну оренди (еластичність права власності), а в другому – не відновиться вже ніколи внаслідок принципу безумовної безвідклич-

ності ліцензійної оферти. Іншими словами, у першому випадку ми бачимо реалізацію дієздатності активними діями суб'єкта (шляхом учинення юридичного факту – правочину), а в другому – обмеження меж правоздатності суб'єкта шляхом розміщення заяви (оферти) – вільної ліцензії.

Дії оферента-ліцензіара, спрямовані на виникнення стану пов'язаності з потенційним акцептантом-користувачем, переводяться у категорію правоздатності вимоги про усунення третіх осіб від впливу на належний оференту-ліцензіару об'єкт авторського права, безумовно, безповоротно й безстроково перетворюючи останнього в юридично незобов'язаного. Викладене змінює уявлення про абсолютну природу виключного права. Останнє вже характеризувалося як послаблене абсолютне право [18, с. 119; 51, с. 9–10]. Однак це положення пояснювалося обмеженнями, що зумовлені інформаційною природою інтелектуальної власності, мають об'єктивний характер, тобто є не залежними від волі суб'єктів права. Інститут вільної ліцензії дозволяє межі виключного права ставити в залежність не лише від обмежень, установлених позитивним правом (режим суспільного набуття, випадки справедливого вільного використання тощо), а й обтяжень, установлених свідомо-вольовими поведінковими актами суб'єктів.

Отже, категорія правоздатності є формою визнання позитивним правом (законом) можливості настання правових наслідків у результаті виникнення тих чи інших юридичних фактів і юридичних складів. Правові категорії, втративши будь-яку самостійність, виявилися простими абстрактними зліпками з конкретних регульованих правом соціальних зв'язків: тоді як останні відображають реально існуючий стан речей, перші є ідеальною моделлю того, яким воно має бути [44, с. 190]. У цьому зв'язку категорія правової форми є перспективною, оскільки зіставлення її змісту – суспільним відношенням як таким – дає змогу сформулювати методологічну основу для оцінювання ефективності правового впливу на нього, а також розмежувати юридично можливу та неможливу поведінку. Як зазначає В.А. Белов, коли фактичні суспільні відносини в установленні правом рамки укладаються, кажуть про ефективне правове регулювання суспільних відносин; коли ні – про неефективне. Фактичні суспільні відносини порівнюються з їхніми ідеальними моделями, що описані в нормах права. Ставлення, що відповідає такій моделі, і називатиметься законним, а те, що не відповідає, – незаконним [44, с. 190].

Викладене вище надає можливість зробити такі висновки:

1. Об'єктом права на відкрите (вільне) ліцензування як поведінкову можливість суб'єкта, що реалізується поза межами правовідношення,

є суб'єктивні права володіння й використання об'єкта авторського права.

2. Виходячи з положень чинного законодавства, можемо констатувати, що суб'єктом зазначеної можливості можуть бути правоволоділець, а також особа, яка отримала право використання за договором (ліцензіат), при поєднанні двох умов: (1) наявність письмової згоди ліцензіара, (2) надання ліцензіату за договором права використання відповідного об'єкта способами, достатніми для вільного ліцензування. Зарахування ліцензіатів до суб'єктів права на вільне ліцензування створює ризик безповоротної втрати можливості забороняти використання твору, що входить до складу виключного права відповідно до умов вільної ліцензії завдяки принципу безвідкличності останньої. У зв'язку з цим вважаємо доцільним установаження законодавчої заборони на вільне субліцензування або зарахування повноваження ліцензіата з надання права використання за вільною ліцензією правомочностей, що вимагає окремої згоди володільца виключного права. Для цього пропонуємо доповнити ст. 1108 ЦК України частиною 5 такого змісту: *«Ліцензіат не має права надати право використання результату інтелектуальної, творчої діяльності або прирівняних до них об'єктів іншій особі за вільною або відкритою ліцензією»*.

3. Дії оферента-ліцензіара, спрямовані на виникнення стану пов'язаності з потенційним акцептантом-користувачем, переводять у категорію правонездатності вимоги про усунення третіх осіб від впливу на належний оференту-ліцензіару об'єкт авторського права, безумовно, безповоротно й безстроково роблячи останні юридично незобов'язаним (забороненим). Викладене змінює уявлення про абсолютну природу виключного права. Хоча останнє вже характеризувалося як послаблене абсолютне право, це стан пояснювався зумовленими інформаційною природою інтелектуальної власності обмеженнями, що мають об'єктивний характер, тобто не залежить від волі суб'єктів права. Інститут вільної ліцензії дозволяє межі виключного права (точніше межі правоздатності його володільца) ставити в залежність не лише від обмежень, установлених позитивним правом (режим суспільного надбання, випадки справедливого вільного використання тощо), а й від обтяжень, установлених свідомо-вольовими поведінковими актами суб'єктів.

4. Правове регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері вільного ліцензування, є неефективним, існує необхідність подолання фактора такої неефективності, яким, на нашу думку, є вимога про обов'язкову письмову форму договору простої (невиключної) ліцензії.

Література

1. Савельев А.И. Свободные лицензии на программное обеспечение в контексте реформы гражданского

законодательства / А.И. Савельев // Вестник гражданского права. – 2012. – № 4. – С. 75–101.

2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435–IV (редакція від 01.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page6>.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 21 березня 2004 року // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Т. 1. – С. 83; Ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678–VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

5. Пріоритетні напрямки розвитку правової науки на 2011–2015 роки, затверджені Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 року № 14-10 (зі змінами, внесеними Постановою Загальних зборів від 05 березня 2012 р. № 4-12) / Національна академія правових наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aprnu.kharkiv.org/basic_tasks.html.

6. Войниканис Е.А. Правовые аспекты использования лицензий Creative Commons в действующем законодательстве Российской Федерации / Е.А. Войниканис // Creative Commons Russia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://creativecommons.ru/sites/creativecommons.ru/files/docs/material_po_creative_commons_voynikanis_ispravlennyy.pdf.

7. Савельев А.И. Договор присоединения в российском гражданском праве / А.И. Савельев // Доступ з довідково-правової системи «Консультант Плюс».

8. Середина С.А. Свободны ли в России «Свободные лицензии»? / С.А. Середина // Патенты и лицензии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://patents-and-licences.webzone.ru/issue/sereda_09.html.

9. Слыщенко В.А. Вопросы лицензирования открытого программного обеспечения / В.А. Слыщенко, А.Е. Левин // Правовые вопросы связи. – 2009. – № 1. – С. 12–16.

10. Радайкин М.Ф. Правовые механизмы обеспечения баланса интересов субъектов авторского права в интернет-среде : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / М.Ф. Радайкин ; ФГБОУ ВПО «Российская государственная академия интеллектуальной собственности». – М., 2013. – 26 с.

11. Бабкин С.А. Интеллектуальная собственность в сети «Интернет» / С.А. Бабкин. – М.: АО «Центр ЮрИнфоР», 2006.

12. Семенюта Б.Е. Гражданско-правовые договоры о предоставлении права использования программы для ЭВМ : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Б.Е. Семенюта ; Ин-т государства и права РАН. – М., 2013. – 32 с.

13. Гаврилов Э.П. Авторское право. Издательские договоры. Авторский гонорар / Э.П. Гаврилов. – М. : Юрид. лит., 1988.

14. Комментарий к части четвертой Гражданского кодекса Российской Федерации / под ред. А.Л. Маковского ; вступ. ст. В.Ф. Яковлева ; Иссл. центр частн. права. – М. : Статут, 2008.

15. Трофименко О.О. Застава майнових прав інтелектуальної власності і звернення стягнення на них : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03

«Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О.О. Трофименко ; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. – Х., 2015. – 19 с.

16. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (редакція станом на 16 січня 2016 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page>.

17. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского / Г.Ф. Шершеневич. – М. : Консультант Плюс при поддержке издательства «Статут», 2005. – Т. 1. – 2005.

18. Дозорцев В.А. Понятие исключительного права / В.А. Дозорцев // Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации : сборник статей. – М. : Статут, 2005.

19. Пиленко А.А. Право изобретателя / А.А. Пиленко. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Статут, 2005.

20. Мерзликина Р.А. Право интеллектуальной собственности : [учебник] / Р.А. Мерзликина. – М. : Финансы и статистика : Ставрополь : Сервисшкола, 2008.

21. Право интеллектуальной собственности Украины : [навчальний посібник для студ. юридич. вузів і фак-тів унів-тів] / О.А. Підпригора, О.О. Підпригора. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 333 с.

22. Підпригора О.О. Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О.О. Підпригора ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 1999. – 34 с.

23. Харитонова Е.И. Гражданские правоотношения интеллектуальной собственности, возникающие в результате творчества (концептуальные основы) : [монография] / Е.И. Харитонова. – 2-е изд., переработ. и доп. – Одесса : Фенікс, 2012. – 412 с.

24. Кохановська О.В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О.В. Кохановська ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 34 с.

25. Дозорцев В.А. Понятие исключительного права / В.А. Дозорцев // Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации : сборник статей. – М. : Статут, 2005.

26. Калятин В.О. Позиция юриста: «свободная лицензия – вариант особой сделки» / В.О. Калятин.

27. Жуков В.І. Законодавство України про інтелектуальну власність: колізія законів / В.І. Жуков // Матеріали міжнародної конференції (Київ, 30 червня – 01 липня 2010 р.). Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та врегулювання інновацій в Україні». – К. : Фенікс, 2010. – С. 18–25.

28. Бурлаков С.Ю. Кінематографічний твір як об'єкт права інтелектуальної власності : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / С.Ю. Бурлаков ; НДІ приватного права і підприємництва АПРн України. – К., 2008. – 20 с.

29. Бурлаков С.Ю. Проблеми захисту цілісної кінематографічного твору та право на недоторканність / С.Ю. Бурлаков // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право» / голов. ред. В.І. Ларін. – Х. : Б. и., 2007. – № 757. – С. 132–134.

30. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в РФ : [учебник] / А.П. Сергеев. – М., 2001.

31. Мирошникова М.А. Сингулярное правопреемство в авторских правах / М.А. Мирошникова. – СПб. : Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005.

32. Мейер Д.И. Русское гражданское право: в 2 ч. / Д.И. Мейер. – 3-е изд., испр. ; по исправленному и дополненному 8-му изд., 1902. – М. : Статут, 2003. – [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://civil.consultant.ru/elib/books/45/page_30.html#41.

33. Гегель Г.В.Ф. Философия права / Г.В.Ф. Гегель ; пер. с нем. Б.Г. Столпнера ; вступ. ст. В.С. Соловьева ; примеч. В.С. Нерсисянца. – М. : Мир книги, Литература, 2007.

34. Гаврилов Э.П. Комментарий к главам 69, 70, 71, 76 части четвертой Гражданского кодекса РФ / Э.П. Гаврилов [Электронный ресурс]. – Доступ из справ. – правовой системы «Консультант Плюс».

35. Дозорцев В.А. Права на результаты интеллектуальной деятельности, авторское право, патентное право и другие исключительные права / В.А. Дозорцев. – М., 1994.

36. Жуков В.И. Правовая охрана объектов научно-технического творчества : [учеб. пособ.] / В.И. Жуков. – Х. : Юрид. институт, 1983.

37. Бурлаков С. Ю. Некоторые особенности защиты патентных прав : [разд. 3, гл. 4, § 3] / С.Ю. Бурлаков // Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов : [монография] / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2014. – С. 581–594.

38. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві : [монографія] / О.В. Кохановська ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Київський університет, 2006.

39. Кант И. Сочинения : в 6 т. / И. Кант ; под общ. ред. В.Ф. Асмуса, А.В. Гулыги, Т.И. Ойзермана. – М. : Мысль, 1965.

40. Кашанин А.В. О проблеме распоряжения личными неимущественными правами автора / А.В. Кашанин // Вестник гражданского права. – 2009. – № 4. – С. 43–98.

41. Витко В.С. Гражданско-правовая природа лицензионного договора / В.С. Витко. – М. : Статут, 2011.

42. Белов В.А. Права пользования чужой вещью / В.А. Белов // Вестник ВАС РФ. – 2010. – № 1. – С. 21–25.

43. Моргунова Е.А. Исключительные интеллектуальные права на произведение и право на вознаграждение / Е.А. Моргунова // Законодательство. – 2009. – № 5. – С. 10–14.

44. Белов В.А. Гражданское право: Общая и особенные части : [учебник] / В.А. Белов. – М. : АО «Центр ЮрИнфоР», 2003.

45. Дозорцев В.А. Творческий результат: система правообладателей / В.А. Дозорцев // Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации : сборник статей / Исследовательский центр частного права. – М. : Статут, 2003.

46. Близнак И.А. Авторское право и смежные права : [учебник] / И.А. Близнак, К.Б. Леонтьев ; под ред. И.А. Близнака. – М. : Проспект, 2009.

47. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой» (постатейный) / под ред. Т.Е. Абовой, А.Ю. Кабалкина. – М. : «Юрайт», 2004.

48. Практический комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой (постатейный) / под ред. В.П. Мозолина, М.Н. Малеиной. – М. : НОРМА, 2004.

49. Постатейный комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой / под ред. П.В. Крашенинникова. – М. : Статут, 2011.

50. Яруллина Г. Соблюсти баланс интересов / Г.С. Яруллина // ЭЖ-Юрист. – 2013. – № 15. – С. 1–7.

51. Дозорцев В.А. Понятие исключительного права / В.А. Дозорцев // Интеллектуальные права: Понятие, Система. Задачи кодификации : сборник статей / Исслед. центр частного права. – М. : Статут, 2005. – С. 116–124.

52. Галеева Р.Ф. Исключительное право: правовая природа и роль в гражданском обороте : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Р.Ф. Галеева ; Российская академия правосудия. – М., 2011. – 26 с.

Анотація

Москаленко О. О. Поведінкові можливості суб'єкта авторського права, що реалізуються поза правовідносинами у зв'язку з вільним ліцензуванням в авторському праві. – Стаття.

Стаття присвячена сучасним тенденціям правового регулювання відносин із вільного ліцензування в авторському праві через запровадження інституту секундарних прав.

Ключові слова: вільна ліцензія, оферта, право інтелектуальної власності, ліцензія.

Аннотация

Москаленко Е. А. Поведенческие возможности субъекта авторского права, которые реализуются вне правоотношения в связи со свободным лицензированием в авторском праве. – Статья.

Статья посвящена современным тенденциям правового регулирования отношений свободного лицензирования в авторском праве путем внедрения института секундарных прав.

Ключевые слова: свободная лицензия, оферта, право интеллектуальной собственности, лицензия.

Summary

Moskalenko E. A. Behavioral possible subject to copyright, which are realized outside the relationship in connection with the free licensing in copyright. – Article.

The article is devoted to modern trends of legal regulation of relations with the free licensing copyright by introducing sekundarnyh rights institute.

Key words: free license, offer, intellectual property rights, license.